

17.1.2025

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1, Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9), 2. kokous

Aika: Perjantai 17.1.2025 klo 9.00–11.30

Paikka: Teams

Paikalla: Mikko Kuusinen (pj), Olli Ojala, Esko Hyvärinen, Hanna-Leena Keskinen, Turo Hjerppe (ympäristöministeriö), Katja Matveinen (varapj), Jouni Tammi, Janne Pitkänen, Antti Parjanne, Antti Leinonen, varajäsen Ville Schildt (maa- ja metsätalousministeriö), Antti Sallinen (Suomen ympäristökeskus), Pauliina Louhi, varajäsen Sakari Sarkkola (Luonnonvarakeskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), varajäsen Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi, varajäsen Mari Lyly (Suomen riistakeskus), Mats Godenhjelm (Syke), sihteeri Aija Kukkala, Marita Arvela (Suomen ympäristökeskus) ja Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus)

Poissa: varajäsen Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), varajäsen Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus), varajäsen Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), varajäsen Mari Annala (Suomen ympäristökeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:01. Asialista hyväksyttiin. Teemaryhmään kutsuttu, suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA) -tiimin projektipäällikkönä toimiva Mats Godenhjelm esittäytyi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Kokouksen 1 pöytäkirja hyväksyttiin seuraavin korjauksin/tarkennuksin: Kohdassa 5 on *heikentämättömyys* oikea termi käytettäväksi Artiklaan 4 viitattaessa. Kohtaan 6 lisättiin tarkennus, että Artiklan 9 nojalla poistetaan ensisijaisesti tarpeettomaksi käyneitä esteitä. Lisätietona edellisen kokouksen pöytäkirjassa mainittuun osallistujille tiedotettiin, että Lauri Karvonen tulee teemaryhmään Metsähallitus Metsätalous Oy:n edustajaksi Niklas Björkqvistin jälkeen.

3. Työsuunnitelmaluonnoksen esittely ja luontotyyppiryhmittelyn esittely

Puheenjohtaja esitteli ryhmän työsuunnitelmaluonnoksen. Intensiivisin työvaihe tulee olemaan kuluva vuosi, kun teemaryhmä käy läpi kaikki luontotyypit, lajit ja virtavesien ominaisuudet (esteellisyys ja tulvatasanteiden toiminta), joita asetus koskee. Tiukan aikataulun vuoksi on samanaikaisesti valmisteltava sekä kansallista päätöstä että EU:lle formaattimuodossa lähetettäviä tietoja. Aikataulussa otetaan huomioon myös direktiiviraportoinnin raatien työaikataulut.

Ajatuksena on käydä läpi luontotyyppiryhmä kerrallaan, jaotellen selkeisiin ja enemmän käsittelyä tarvitseviin, ja kahden käsittelykierroksen taktiikalla siten, että ensimmäisellä kierroksella perehdytään ja toisella päätetään (syksyllä); päätösasiat merkitään selkeästi asialistoille. EU:n formaatti ohjaa, mitä tarvitaan. Toisella käsittelykierroksella käsitellään ensimmäistä tarkemmin luontotyyppien ja eri teemaryhmien väliset linkitykset ja synergiat. Ad hoc -kokouksia (pienryhmäkokouksia) tarvittaneen säännöllisten lisäksi, niihin osallistumista voivat jäsenet harkita, mutta käsiteltävän aiheen erityisasiantuntemusta omaavien jäsenten on suotavaa olla niissä mukana.

Aija Kukkala esitteli ennallistamisasetuksessa käytetyn luontotyyppiryhmittelyn (liite 1). Huomionarvoista ryhmittelyssä on, että ennallistamisasetuksen luontotyyppiryhmittely poikkeaa aiemmin totutuista ryhmittelyistä (esim. luontodirektiivin mukainen luontotyyppiryhmittely). Tämän seurauksena esimerkiksi

tulvametsät (91E0) menee ennallistamisasetuksen ryhmittelyssä ryhmään 3 (Jokien, järvien sekä tulva- ja ranta-alueiden luontotyytit), kun sen sijaan luontodirektiivin mukaisessa ryhmittelyssä ko. luontotyyppi kuuluu ryhmään "metsät". Kokouksessa myös tuotiin esille, että puustoiset suot (91D0), joka on laajapinta-alainen luontotyyppi, siirtyy ennallistamisasetuksen luontotyyppiryhmittelyn myötä metsistä kosteikkoryhmään (ryhmä 1).

Työsuunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä. Keskusteltiin kokousaikojen tehokkaasta käyttämisestä, jonka todettiin edellyttävän jäseniltä etukäteisperehtymistä laajoihin taustamateriaaleihin ja perustietoihin kokousaikojen ulkopuolella. Kokousajat on voitava käyttää varsinaiseen käsittelyyn. Nähtiin tarpeelliseksi, että laajat, valmiina olevat taustamateriaalit tallennetaan ryhmän Teams-kanavan Tiedostoihin (viikkoa ennen kokousta), ja niistä voi siellä etukäteen jo keskustellakin. Tietyn kokouksen asialistalla olevia luontotyyppisiä koskevat keskeiset etukäteen tutustuttavat taustamateriaalit tallennetaan kyseisen kokouksen kansioon ja olennaisimmat myös Hankeikkunaan.

Selvennettiin keskustelemalla, mitä teemaryhmän käsittely luontotyypeistä pitää sisällään. Lähtökohtana käsittelylle on tarkastella, miten pitkälle kunkin luontotyypin velvoitteiden kohdalla päästään Natura-verkoston ja kytkeytyvyyden priorisoidussa toimintaohjelmassa (Prioritised Action Framework, PAF), EU:n biodiversiteettistrategian laji- ja luontotyyppisäilytysten ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinneissa tuotetun tiedon puitteissa. Syken EUBI-hankkeessa ollaan laatimassa teemaryhmien käyttöön listoja kullekin luontotyyppiryhmälle relevanteista direktiivilajeista. EU:n raportointiformaatti ohjaa käsittelyä.

4. Direktiiviraportoinnin esittely

Marita Arvela (Syke) esitteli luonto- ja lintudirektiivien raportointia (liite 2). Direktiiviraportoinnilla tarkoitetaan luonto- ja lintudirektiivien 68 Suomessa esiintyvän direktiiviluontotyypin ja yli 140 direktiivilajin plus Suomessa säännöllisesti esiintyvien lintulajien suojelutason säännöllistä arviointia. Luontodirektiivin mukaisessa suojelutasoarvioinnissa arvioidaan kunkin lajin tai luontotyypin kohdalla neljää eri osatekijää (luontotyypeillä levinneisyysalue, esiintymisalue, rakenne ja toiminta sekä tulevaisuuden näkymät ja lajeilla levinneisyysalue, populaatio, elinympäristö sekä tulevaisuuden näkymät). Lintudirektiivin mukainen raportointi on yksinkertaisempi. Suojelutasoarvioinnin tulokset raportoidaan EU:lle. Raportointi toistuu kuuden vuoden välein. Suotuisan suojelutason saavuttamisvelvoite on ollut voimassa jo 30 vuotta ilman aikatauluvaatimusta (lintu- ja luontodirektiiveissä ei aikataulua). Ennallistamisasetus antoi sille aikataulun. Arviointiraadit kokoontuvat nyt helmi-huhtikuussa; raadit ovat osa raportointiprosessia. Niissä käydään läpi raportointitulokset ja uusin kuusivuotisraportti on toimitettava komissiolle viimeistään 31.7.2025. Raportointilomake sisältää paljon teemaryhmän työssä hyödynnettävää tietoa. Viimeisimmän eli vuoden 2019 raportoinnin tuloksia voi selata osoitteessa nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/ ja nature-art12.eionet.europa.eu/article12/. Arvelan taustamuistio direktiiviraportoinnista antaa aiheesta lisää tietoa (liite 3)

5. Luontotyyppien suojelutason arviointi ja viitealojen (FRA) määrittelyt

Hanna-Leena Keskinen esitteli suotuisan viitealan (Favourable Reference Area, FRA) merkitystä ja käyttöä luontodirektiiviraportoinnissa ja kansallisen ennallistamissuunnitelman laadinnassa (liite 4). Luontodirektiivin luontotyyppien kokonaispinta-aloissa on hyvin suurta keskinäistä vaihtelua: on hyvin harvinaisia ja hyvin yleisiä luontotyyppisiä. Euroopan komissio ohjeistaa, että luontotyyppille määritettävä suotuisa viiteala ei saa olla pienempi kuin sen nykyinen pinta-ala, eikä myöskään pienempi kuin vuonna 1995. Keskustelussa tuotiin myös esiin, että Ruotsin hallitus on loppuvuodesta 2024 ohjeistanut käyttämään Ruotsin suojelutasoarvioinneissa FRA:na vuoden 1995 pinta-alaa metsäisten luontotyyppien osalta.

Suojelutason arvioinnissa otetaan pinta-alan laajuuden ohella huomioon luontotyypin esiintymien tila, ja komissiolle raportoidaan luontotyyppien hyvässä, ei-hyvässä ja tuntemattomassa tilassa olevat osuudet osana rakenne ja toiminta -osatekijää. Hyvää tilaa voidaan tavoitella ennallistamistoimilla ja riittävää laajuutta palauttamistoimilla.

Suojelutasoarvioinneista laaditaan kansalliset muistiinpanot ja hyvän tilan sekä suotuisan viitealan määrittelystä erilliset työselosteet, joita voidaan jo luonnosvaiheessaan hyödyntää teemaryhmien työssä.

Suotuisan viitealan (FRA) arviointi tehdään prosenttiosuusluokkien tarkkuudella, ja tiedon puuttuessa on mahdollista määrittää taso myös tuntemattomaksi. Luontotyyppien suotuisen viitealojen määrittely vuonna 2025 tulee sisältämään arviot vuonna 1995 vallinneista ja nykyisistä määrällisistä pinta-aloista. Keskisen taustamuistiossa on aiheesta lisää tietoa (liite 5).

Teemaryhmä keskusteli suojelutason arvioinnista ja siihen liittyvän heikentämättömyysvelvoitteen merkityksestä. Hyvässä tilassa olevaksi arvioidun luontotyyppin tilaa ei saa heikentää, ja vuoteen 2050 mennessä tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksesta - mutta ei välttämättä v. 2050 mennessä - kaikkien direktiiviluontotyyppien on saavutettava hyvä tila. Velvoitteet eivät koske yksittäistä maanomistajaa, jonka mailla jokin direktiiviluontotyyppi esiintyy, vaan valtion vastuulla on suunnitella, miten luontotyyppin tila kansallisena kokonaisuutena tarkastellen pidetään hyvänä tai nostetaan hyväksi. Todettiin direktiiviluontotyyppien määrittelyn suojelualueiden ulkopuolella vaativan keskustelua. Heikentämättömyysvelvoite astuu voimaan samaan aikaan kuin kansallinen ennallistamissuunnitelma. Heikentämättömyysvelvoitteen huomiointi suunnitellaan ennallistamissuunnitelman kautta.

Ympäristöministeriön tiedon mukaan komissiolta on odotettavissa esimerkkejä sisältävää ohjeistusta suotuisan viitealan (FRA) arviointiin, mutta todennäköisesti vasta direktiiviraportoinnin määräajan jälkeen.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin pitää 30.1.2025 klo 13.00–14.15 ja siirtää siihen tässä kokouksessa ajanpuutteen vuoksi käsittelemättä jääneet asialistan kohdat 6 ja 7 (EUBI-hankkeen esittely; Viestintäsuunnitelma ja sidosryhmien osallistaminen).

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.30.

Liitteet:

Liite1 Ennallistamisasetuksen luontotyyppiryhmittely.pdf

Liite 2 Direktiiviraportoinnin esittely 17012025.pdf

Liite 3 Muistio_Suojelutasoarviointien esittely_Syke_Marita Arvela_100120251.pdf

Liite 4 Luontotyyppien suotuisa viiteala (FRA) ja ennallistamisasetus.pdf

Liite 5 Muistio suotuisa viiteala (FRA) 10012025_Hanna-Leena Keskinen.pdf